

8485

III

1. De actibus humanis.

"Wyciągi z Summy teologii św. Tomasza"

2. "Wyciągi"

"Studia nad św. Tomaszem"

"Nauka scholastyków o nie-
omyślności papieskiej."

1879
11

S. Thom. II qu. 6: de voluntario e involuntario.

Humanorum autem actuum quidam sunt hominis proprii, quidam sunt homini et aliis animalibus communes. Et quia beatitudo est proprium hominis bonum, propinquius se habent ad beatitudinem actus, qui sunt proprii humani, quam actus qui sunt homini aliisque animalibus communes.

(Secundum hoc genus actuum paullo post dicitur animae passiones)

Art. 1. Utrum in humanis actibus inveniantur voluntarium

Voluntarium est actus, qui est operatio rationalis. Damasc. II, 24.

Concl. Cum homo maxime sui operis finem cognoscat, et seipsum ad illum moveat, in illius actibus maxime voluntarium invenitur.

Illa perfecte moventur a principio intrinseco, in quibus est aliquod intrinsecum principium, non solum, ut moveantur, sed ut moveantur in finem.

Art. 2. Utrum voluntarium inveniantur in animalibus brutis.

Concl. In solis hominibus, finis cognitio seu perfectam habentibus, voluntarium secundum perfectam rationem invenitur, in brutis vero animalibus non nisi secundum imperfectam.

Ad rationem voluntarii requiritur, quod principium actus sit intra eum aliqua cognitione finis. Est autem duplex cognitio finis, perfecta scilicet et imperfecta. Perfecta quidem finis cognitio est, quando non solum apprehenditur res quae est finis, sed etiam cognoscitur ratio finis et proportio eius quod ordinatur ad finem ipsum; et talis cognitio finis competit soli rationali naturae. Imperfecta autem cognitio finis est, quae in sola finis apprehensione consistit, sine hoc quod cognoscatur ratio finis, et proportio actus ad finem; et talis cognitio finis reperitur in brutis animalibus per sensum et aestimationem naturalem.

+ Art. 3. Utrum voluntarium possit esse absque omni actu.

Concl. Potest nonnisi voluntarium esse sine exteriori actu cum interiori, ut quando vult non agere, quandoque vero absque interiori actu, ut cum non vult. -

ad 1. voluntarii dicitur non solum quod procedit a voluntate directe, sicut ab agente, sed etiam quod e. ab ea indirecte, sicut a non agente.

Art. 5. Utrum violentia causet involuntarium.

Philosophus et Damascenus dicunt, quod aliquid est involuntarium per violentiam.

Concl. Cum violentia sit a principio extrinseco, voluntarium vero, sicut et naturale, a principio intrinseco, necessarium est violentiam causare involuntarium.

Art. 6. Utrum metus causet involuntarium simpliciter.

1. de homin. Gregor. Nyss. e Philosopho: huiusmodi quae per metum aguntur, sunt
2. Ethic. III. magis voluntaria quam involuntaria.

Concl. Quod per metum fit simpliciter voluntarium est, secundum quid autem involuntarium.

Unumquodque simpliciter esse dicitur, secundum quod est in actu; secundum autem quod est in sola apprehensione, non est simpliciter, sed secundum quid.

Hoc autem quod per metum agitur, secundum hoc est in actu, secundum quod fit. Sic autem hoc quod fit per metum, est voluntarium, in quantum non est hic et nunc: prout scilicet in hoc casu est impedimentum maioris mali quod timebatur, sicut projectio mercurii in mare fit voluntarium tempore tempestatis, propter timorem periculi. Unde manifestum est quod simpliciter voluntarium est: unde est contemptum ei ratio voluntarii, quia principium eius est intra.

Sed quod accipitur id quod per metum fit, ut extra hunc casum accidens prout repugnat voluntati hoc non est nisi secundum rationem tantum. Et hoc est involuntarium scilicet quod id est prout consideratur extra hunc casum existens.

Ad 1. Sufficit ad rationem voluntarii quod sit propter aliud voluntarium voluntarium cui non solum est quod propter seipsum volumus, ut finem, sed etiam quod propter aliud volumus, ut propter finem. Patet ergo quod in eo quod per metum agitur, voluntas anterior nihil agit, sed in eo quod per metum agitur, voluntas aliquid agit.

S. Thom. 1° q. 8. De voluntate quor sit ut volitor.

Considerandū ē de ipais actibz voluntatis in speciali: 1° de actibz qui sunt immediate ipais voluntatis, velut a voluntate elixti; 2° de actibz imperatis a voluntate. Voluntas autē movetur in finē ē in ea que sunt ad finē.

1° igitur considerandū ē de actibz voluntatis quibz movetur in finē ē deinde de actibz eij, quibz movetur in ea, que sunt ad finē. Actz autē voluntatis in finē videntur esse 3 sc. velle, fini, intendere: 1° ergo considerabimz de voluntate, 2° de fruitione; 3° de intentione.

Circa 1^{am} consideranda sunt 3: 1° quor voluntas sit; 2° a quo moveatur; 3° quomodo moveatur. Circa 1^{am} querentur 3:

Art. 1. Utrū voluntas sit tanta boni.

Dionys. it. c. de divi. nom. "mala ē preter voluntate" ē "omnia bonū appetunt" **Concl.** Voluntas in sit inclinatio consequens intellectz apprehensione, ē nō nisi in bonū vel apparet bonū.

(In Co) Voluntas ē appetitū quidā rationalis; omnis autē appetitū nō ē nisi boni: cuius ratio ē, quia appetitū nihil aliud ē quā quiddā inclinatio appetentis in aliquid; nihil autē inclinatur nisi in aliquid simile ē conveniens. Cū igitur omnis res, in quantum ē ens ē substantia, sit quoddā bonū, necesse ē, ut omnis inclinatio sit in bonū; ē inde ē quod Philo. dicit I Ethic: bonū ē quod omnia appetunt. Sed cū omnis inclinatio consequatur aliqua formā, appetitū naturalis requiritur formā in natura existente; appetitū autē sensitivū vel etiam intellectivū, i. rationalis, qui dicitur voluntas, requiritur formā apprehensā. Nō igitur id, in quod tendit appetitū naturalis, ē bonū existens in re, ita id in quod tendit appetitū animalis vel voluntariū, ē bonū apprehensū. Ad hoc igitur, quod voluntas in aliquid tendat, nō requiritur quod sit bonū in rei veritate, sed quod apprehendatur in ratione boni: ē propter hoc Philo. dicit in II Physic. quod "finis ē bonū vel apparet bonū".

Ad 1: eadē potentia ē oppositor, sed nō eodē modo se habet ad utriūq. Voluntas se habet ē ad bonū ē ad malū, sed ad bonū appetendo ipsū, ad malū vero fugiendo illud. Ipse ergo actualis appetitū appetitū boni vocatur voluntas, seu quod voluntas nominat actu voluntatis, sic enī nunc loquimur de voluntate. fuga autē mali magis dicitur voluntas, unde sicut voluntas ē boni, ita voluntas ē mali.

Ad 2. Illud quod nō ē ens in rei natura, accipitur ut ens in ratione. Unde negationes ē privationes entia dicuntur rationis; per quē etia modū futura, prout apprehenduntur, sunt entia; in quantum igitur sunt hujusmodi entia, apprehenduntur sub ratione boni, ē sic voluntas in ea tendit: unde Philo. I. Ethic: cavere malo habet rationē boni.

Art. 2. Utrū voluntas sit tantū finis.

Concl. Voluntas, ut potentia ē, finis ē ea que sunt ad finē. ut vero actu nominat, proprie tantū finis ē.

Si loquamur de voluntate sec. quod nominat proprie actu, sic proprie lo-
quendo ē finis tantū. Omnis enī actus denominatur a potentia, nominat sim-
plici actu illius potentie, sicut intelligere nominat simpliciter actum intellectus.
Simpliciter autē actus potentie ē in id, quod ē sec. se objectum potentie; i. ante
q. ē propter se bonū ē volitū, ē finis: unde voluntas proprie ē ipsius finis.
Ea vero, quæ sunt ad finē, nō sunt bona vel volita propter se ipsa, sed ex
ordine ad finē: unde voluntas in ea nō fertur, nisi quatenus fertur in finē,
unde h. ipm, q. in eis vult, ē finis.

Art. 7. Utrū voluntas eodē actu moveatur in finē ē in id q. ē ad finem.
Actus diversificantur sec. objecta. Sed diverse species boni sunt finis ē i. q. ē ad
finē. q. dicitur utile. Ergo nō eodē actu voluntas fertur in utrumq.
Concl. Nō solum in finē, sed ē in ea, quæ ad finē sunt, voluntas eodē actu ferri
nō, quampm̄ diversa ratione.
(In co.) Cū finis ait sec. se volitū, i. ante q. ē ad finē, in quantum huiusmodi;
nō sit volitū nisi propter finē, manifestū ē q. voluntas nō ferri in finē, in quan-
tū huiusmodi; sine hoc q. fertur in ea, quæ sunt ad finē; sed in ea, quæ sunt ad
finē, in quantum huiusmodi; nō nō ferri, nisi fertur in ipsū finē. Sic ergo vo-
luntas in ipsū finē dupliciter fertur: uno modo, absolute sec. se; alio modo,
sicut in ratione volendi ea, quæ sunt ad finē. Manifestū ē ergo, quod unus
ē idē motus voluntatis ē quo fertur in finē, sec. quod ē ratio volendi ea, quæ
sunt ad finē, ē in ipsa quæ sunt ad finē. Sed alius actus ē quo fertur in
ipsū finē absolute ē quandoq. procedit tempore: sicut cū aliquis primo
sunt sanitate, ē postea deliberans, quomodo possit sanari, vult condurre
medicinā, ut sanetur.

Qu. 9. De motivo voluntatis

Art. 1. Utrū voluntas moveatur ab intellectu.

Philos. in III De anima (n. 54): appetibile intellectu ē movens nō motu; voluntas
autē ē movens motu.

Concl. Movet intellectus voluntate nō quoad exercitiū actus, sed quoad specificatio-
nē; voluntas vero omnes potentias movet, quoad exercitiū actus.

(In co.) Bonū in vniūsi, q. habet rationē finis, ē objectum voluntatis: ē ideo ea
hac parte voluntas movet alias potentias anime ad suos actus, utitur enim aliis
potentiis, in vniūsi. Nā finis ē perfectiones omnium aliarum potentiarum comprehen-
duntur sub objecto voluntatis, sicut quedam particularia bona. Semper autē ars vel
potentia, ad quā pertinet finis universalis, movet ad agendū arte vel potentia,
ad quā pertinet finis particularis sub illo universali comprehensā.

Sed objectum movet determinando actum ad modum principii formalis, a quo in rebus
naturalibus actus specificatur, sicut calefactio a calore. Primum autē principium for-
male ē ens ē verū universale, q. ē objectum intellectus: ē ideo isto modo motus
intellectus movet voluntate, sicut presentans ei objectum suū.

Ad 2. Voluntas movet intellectum, quantum ad exercitiū actus, quia ē ipsū verū, q. ē perfectio
intellectus, continetur sub universali bono, ut quedam bonū particulare. Sed quantum
ad determinationē actus quæ ē ex parte objecti, intellectus movet voluntate; quia ē ip-
sū bonū apprehenditur sec. quādā generale ratione comprehensā sub universali ratione
verū. Et sic patet q. nō ē i. movens in motu sec. idē.

Co. Thom. 1° q. 9. a. 2.

Art. 2. Utrū voluntas moveatur ab appetitu sensitivo.

Jacob. III: Unusquisq; tentatur a concupiscentia sua abstracto & intellecto. "No ante abstracteretur quis a concupiscentia, nisi voluntas eiq; moveretur ab appetitu sensitivo, in quo appetitū ē concupiscentia. Ergo appetitū sensitivū movet voluntate.
 Concl: Sū sec. parione appetitū sensitivi imuletur homo ad aliquā dispositionē, recte dicitur voluntas ex parte objecti ab appetitu sensitivo moveri.

Art. 3. Utrū voluntas moveat se ipsā.

Voluntas domina ē sui actū ē in ipsa ē velle ē nō velle; q. nō eret, si nō haberet in potestate movere se ipsā ad volendū. Ergo ipsa movet se ipsā.

Concl: Voluntas finē ē bonū volendo, se ipsā movere pō ad volendū ea quae ad finē sunt.

(In co.) Ad voluntate pertinet movere alias potentias ex ratione finis, qui ē voluntatis objectū; (a. 1) sed hoc modo se habet finis in appetibilib; sicut principiu in intelligibilib; (a. 2). Manifestū ē autē q. intellectū per h. q. cognovit pncipiū reduit se ipsā de potentia in actū, quantum ad cognitionē conclusionē ē h. modo movet se ipsā: ē similiter voluntas per h. q. vult finē, movet se ipsā ad volendū ea quae sunt ad finē.

ad 1: voluntas nō sec. idē movet ē movetur: unde nec sec. idē ē in actū ē in potentia; sed in quantum actū vult finē, reduit se de potentia in actū respectu earum quae sunt ad finē, ut sc. actū ea velit.

ad 2: potentia voluntatis semper actū ē sibi praesens; sed actū voluntatis quo movet se ipsā. Unde nō seq. q. semper se ipsā moveat.

ad 3: nō eodē modo voluntas movetur ab intellectu ē a se ipsa; sed ab intellectu sec. rationē objecti; a se ipsa vero, quantum ad exercitiū actū, sec. rationē finis.

Art. 4. Utrū voluntas moveatur ab aliquo exteriori principio.

Voluntas movetur ab objecto. Sed objectū voluntatis pō esse aliqua exterior res sensui proposita. Ergo voluntas pō ab aliquo exteriori moveri.

Concl. Nō tantū ex appetitu boni ē finis ipsa voluntas movetur, sed necessarii ē, ut ab exteriori objecto moveatur in sua primū actū.

(In co) Sec. q. voluntas movetur ab objecto, manifesta ē q. moveri pō ab aliquo exteriori. Sed eo modo quo movetur quantum ad exercitiū actū, adhuc ponere vult ē agens in actū ē quandoq; in potentia, indiget moveri ab aliquo movente. Manifestū ē autē q. voluntas incipit velle aliquid cū hoc pncip nō vellet: necesse ē ergo q. ab aliquo moveatur ad volendū. ē quidē ipsa movet se ipsā (a. 3) in quantum per hoc q. vult finē, reduit se ipsā ad volendū ea quae sunt ad finē. Illud autē nō pō favere nisi consilio mediante; cū enī aliquis vult sanari, incipit cogitare quomodo hoc consequi possit ē per tate cogitatione pervenit ad h. q. pō sanari per inediū, ē h. vult. Sed quia nō semper sanitate actū voluit, necesse ē q. invocaret velle sanari ab aliquo movente. ē si quidē ipsa moveret se ipsā ad volendū, oportuisset q. mediante consilio h. ageret ex aliqua voluntate proposita.

no autē ē procedere in infinitū; unde neesse ē ponere q. in primū motu voluntatis voluntas proveat ad instinctu alicujus exterioris moventis
ad 1. de ratione voluntarij ē q. principia ejus sit intra; sed no oportet q. h. principia intrinsecū sit primū principiu no motu ab alio. Unde motus voluntarij, ubi habeat principiu proximū intrinsecū, tamen principiu primū ē ab extra, sicut ē primū principiu motus naturalis ē ab extra.

Art. 5. Utrū voluntas moveatur a corpore celesti.

Dam. lib. II: "corpora celestia no sunt cause nostror actua". Essent autē si voluntas, quæ ē humanor actiue principiu, a corporibz celestibz moveretur. No ergo moveretur voluntas a corporibz celestibz.

Concl. Cū voluntas sit potentia omnino immaterialis ē incorporea, no pō nisi indirecte a corporibz celestibz moveri. -

(In co.) Eo modo, quo voluntas movetur ab exteriori objecto, manifestū ē q. voluntas pō moveri a corporibz celestibz: in quantum sc. corpora exteriora, quæ sensu propria movent voluntate ē ipse organa potentiar sensitivar, subjacent motibz celestibz corpor. Sed eo modo, quo voluntas movetur quantum ad exercitiū atq. ab aliquo exteriori agente. .... h. ē impossibile. Voluntas em ē in ratione - III de anima n. 49.

Ratio autē ē potentia anime no alligata organo corporali: unde relinquatur quod voluntas sit potentia omnino immaterialis ē incorporea. .... unde impossibile ē q. corpus directe imprimat directe in intellectu aut voluntate.

Et propter hoc Aristot. (de anima II. n. 50) opinione diverentia, q. talis ē voluntas in hominibz, quæ in die induit pater Deor vivorq. sc. Juppiter; per quæ tantu velu intelligitur, attribuit eis qui ponebant intellectu no differre a sensu: omnes em vires sensitive, in sint atq. organa corporalia, per quæ idem moveri possunt a celestibz corporibz, motis sc. corporibz quorū mot atq. Sed quæ appetitū intellectū quodammodo movetur ab appetitu sensitivo, indirecte reddunt motus celestis corpor in voluntate, in quantum sc. per passiones appetitū sensitivi voluntate moveri contingit.

Art. 6. Utrū voluntas moveatur a Deo solo, sicut ab exteriori principio.

Apostolus dicit ad Philip. 2. Deo ē qui operatur in nobis velle ē perficere.

Concl. Cū humana voluntas sit anime rationalis potentia, sed universale bonū ordinē habens, no pō nisi a Deo solo, ut ab exteriori principio moveri. Motus voluntatis ē ab intrinsecū, sicut ē motus naturalis. Quamvis autē nō naturale possit aliquid movere, q. nō ē causa nature rei motæ, tamen motu naturale causare no pō, nisi q. est aliquantulum causa nature. ... Sic ergo hominē voluntate habente contingit moveri ab aliquo qui nō ē causa ejus; sed q. motus voluntarij ejus sit ab aliquo principio extrinsecū, q. nō ē causa voluntatis ē impossibile. Voluntatis autē causa nihil aliud esse pō quā Deo ē h. potest 2er: 1° ex h. q. voluntas ē potentia anime rationalis, quæ a solo Deo causatur per creationē (I q. 90 a. 2. ē 4); 2° ex h. q. voluntas habet ordinē ad universale bonū. Unde nihil aliud pō esse voluntatis causa, nisi ipse Deo qui ē universale bonū. Unne autē aliud bonū per participationē distat ē ē quoddam particulare bonū; particularis autē causa no dat inclinationē universāle: unde nec materia prima, quæ ē in potentia ad omnes formas, pō causari ab aliquo particulari agente.

S. Thom. II qu. 9. a. 6.

Ad 3. Deo movet voluntate hominis, sicut universalis motor, ad universale objectu voluntatis quod est bonum, et sine hac generali motione homo non potest aliquid velle, sed homo per rationem determinat se ad volendum hoc vel illud, quod est vere bonum vel apparet bonum. Sed tamen intendit specialiter Deo movet aliquos ad aliquid determinate volendum quod est bonum, sicut in his, quos movet per gratiam (quod. 109. 112).

Qu. 10. De modo, quo voluntas movetur.

Art. 1. Utrum voluntas ad aliquid naturaliter moveatur.

Motus voluntatis sequitur actu intellectus. Sed intellectus aliqua intelligit naturaliter.

Ergo est voluntas aliqua vult naturaliter.

Concl. Tertius ipsa hominis voluntas naturaliter in bonum est ultimam finem, et in ea quae conveniunt naturae hominis.

(In co.) Natura dicitur multipliciter. (Boetius, de duobus naturis. Philos. met. 5, 5). Quandoque enim dicitur principium intrinsecum, in rebus mobilibus, et talis natura est vel materia vel forma materialis (Phys. II. 4) Alio modo dicitur natura quae libet substantia vel quodlibet ens, et sic. h. illud dicitur naturale rei, quod convenit ei secundum substantiam: et h. est quod per se in re. In omnibus autem ea quae non per se insunt, reducuntur in aliquid quod per se in re, sicut in formam: et ideo necesse est quod semper principium in his quae conveniunt rei, sit naturale.

ad 1. Voluntas dividitur contra naturam, sicut una causa contra aliam, quaedam enim fiunt naturaliter et quaedam fiunt voluntarie. Et autem aliquid videtur causandi propriis voluntati, quae est domina sui actus, praeter modum, quod convenit naturae quae est determinata ad unum. Sed quia voluntas in aliqua natura fundatur, necesse est quod motus proprius naturae quantum ad aliquid participatur a voluntate, sicut quod est prioris causae, participatur a posteriori. Et enim prius in unaquaque re ipsa esse quod est per naturam, quam velle quod est per voluntatem: et inde est quod voluntas naturaliter aliquid vult.

ad 2. In rebus naturalibus, id est quod est naturale quasi consequens forma tantum, semper actu in re, sicut validum igni. Quod autem est naturale sicut consequens materia, non semper actu in re, sed quandoque per potentiam tantum. Nam forma est actus, illa quae pertinet ad motum vel quae sequuntur motum in rebus naturalibus, non semper insunt. Et similiter non oportet quod voluntas (quae de potentia in actu reducitur, dum aliquid vult) semper actu velit, sed solum quando est in aliqua dispositione determinata. Voluntatis autem Dei, quae est actus purus, semper est in actu volendi.

ad 3. Quia voluntas sit quaedam vis immaterialis, sicut est intellectus, respondet sibi naturaliter aliquid unum commune, id est bonum, sicut dicitur intellectui aliquid unum commune non verum vel ens vel quidquid est huiusmodi. Sub bono autem communi multa particularia bona continentur, ad quos nulla voluntas determinatur.

Art. 2. Utrum voluntas moveatur de necessitate a suo objecto.

Potentia rationales sunt ad opposita. (meta. IX. 3) Sed voluntas est potentia rationalis, et enim in ratione (de anim. III. 42) Ergo voluntas se habet ad opposita, non ergo ex necessitate movetur ad alterum oppositorum.

Concl. Voluntatis de necessitate movetur ab objecto illo quod est universale bonum, ab ipsa re: beatitudine, non autem a particulari bono, quia voluntas potest non velle.

5. Thom. 1° II qu. 10. a. 4.

(In 10) Sicut Dionys. dicit c. 4 de div. Nom. ad providentia divina no pertinet natura nec corrumpere, sed servare: unde omnia movet nec. eor. conditione, ita q. ea causis necessariis per motione divina sequantur effectz ea necessitate, ea causis ante contentibz sequantur effectz contingentes. Quia igitur voluntas e activa principiu no determinatu ad unu, sed indifferenter se habens ad multa, sic Deo ipsa movet, q. no ea necessitate ad unu determinat; sed remanet motz eor. contingens e no necessarij, nisi in his, ad quos naturaliter movetur.

Qu. 11. De fruitione, quae e actz voluntatis.

Art. 1. Utrū frui sit actz appetitivae potentiae.

Aug: Frui e amore inhaerere alicui rei propter se ipsa. (de doctr. chr. I. 4. de Trin. 8. 19) Sed amor pertinet ad appetitivā potentia. Ergo e frui e actz appetitivae potentiae.

Concl. Cū fructio ad delectationē vel amorē spectet, appetitivae potentiae actz e.

Ad 1. Nichil prohibet unū e idē nec. diversas rationes ad diversas potentias pertinere. Ipsa igitur visio Dei, in quantum e visio, e actz intellectz; in quantum ante e bonū e finis, e voluntatis objecta. Et ha. modo e oij fructio: e fine hunc intellectz consequ. tanquā potentia agens; voluntas ante tanquā potentia movens ad fine, e fruens fine p. adeptō.

Ad 3. In delectatione duo sunt, n. perceptio convenientis, quae pertinet ad apprehensivā potentia, e complacentia eor., quod offertur ut conveniens; e h. pertinet ad appetitivā potentia, in qua ratio delectationis completur.

Art. 2. Utrū frui conveniat tantū rationali creaturae, an etiam animalibz brutis.

Aug: Frui quidē cibo e qualibet corporal. voluptate, no absurde existimantur e bestiae. (lib. 83 quaest. qu. 30)

Concl. Convenit rationali naturae fructio nec. ratione perfecta; brutis autē nec. imperfecta; ceteris autē nullo modo convenit.

(In 6.) Frui no e actz potentiae perveniens ad fine, sicut exegentis, sed potentiae imperantis executione i.e. appetitivae potentiae (a. 1. ad 3).

In rebz cognitione inventibz invenitur quidē potentia pertingens ad fine per modū exequentis, sicut grave tendit deorsū e leve sursum. Sed potentia ad gratiā pertinet finis per modū imperantis, no invenitur in eis, sed in alio super. In natura [sc. in Deo], quae nō movet tota natura per imperiū, sicut in habentibz cognitionē appetitū movet alias potentias ad nos actz. Unde manifestū e, quod huius quae cognitione carent, quamvis pertingant ad fine, no invenitur fructio finis, sed solum in huius quae cognitione habent.

Sed cognitio finis e duplex, perfecta e imperfecta. Perfecta quidē, quae nō solum cognoscitur i. q. e finis e bonū, sed ratio universalis finis e boni; e talis cognitio e nobis rationalis naturae. Imperfecta autē cognitio e, quae cognoscitur

particulariter finis est bonus; et talis cognitio est in brutis animalibus, quorum est virtutes appetitivae non sunt imperantes libere, sed sec. naturale instinctu, ad ea quae appropinquant, moventur. Unde rationali naturae convenit fruitio rei ratione perfecta, brutis autem animalibus rei ratione imperfecta: aliis autem creaturis nullo modo.

Art. 3. Utrum fruitio sit tantum ultimi finis.

Aug: non fruitur si quis id quod in facultate voluntatis assumit, propter aliud appetit. (De Trin. 8. 11) Sed solum ultimus finis est qui non propter aliud appetitur. Ergo solum ultimus finis est fruitio.

Concl. Fruitio tantum ultimi finis est, qui non propter aliud queritur, sed propter se ipsum, ut in eo voluntas quiescat et delectetur.

(In co.) Ad rationem fruitus duo pertinent: scilicet quod sit ultimus et quod appetitum quietet quodam dulcedine vel delectatione. Ultimus autem est simpliciter et sec. quid: simpliciter quidem quod ad aliud non refertur, sed sec. quid, quod est aliquis ultimus.

Q. ergo est simpliciter ultimus, in quo aliquis delectatur sicut in ultimo fine, hoc proprie dicitur fruitus et eo proprio dicitur aliquis frui: quod ante in se ipso non est delectabile, sed tantum appetitur in ordine ad aliud, sicut potus amarus ad sanitatem, nullo modo frui potest. Q. ante in se habet quandam delectationem, ad quam quaedam precedentia referuntur, pro quibus aliquo modo dicitur frui, sed non proprie, et sec. completa ratione fruitus, eo dicitur frui.

Art. 4. Utrum fruitio sit solum finis habitus.

Aug: Frui est amorem inherere alicui rei propter se ipsam. (De Trin. 10. 11) Sed hoc pro frui est etiam de re non habita. Ergo frui potest esse etiam finis non habitus.

Concl. et perfecta fruitio ultimi finis habitus realiter, imperfecta vero finis non habitus realiter, sed in intentione tantum.

(In co.) Habetur ultimus finis dupliciter: uno modo perfecte et alio modo imperfecte. Perfecte quidem, quando habetur non solum in intentione, sed etiam in re; imperfecte autem, quando habetur in intentione tantum.

Qu. 12. De intentione.

Art. 1. Utrum intentio sit actus intellectus vel voluntatis.

Aug: voluntatis intentio copulat corporis viam visum et similiter specie in memoria existente ad animam intus cogitantem. Ergo intentio actus voluntatis.

Concl. Si voluntas moveat omnes animae vires in fine, ergo proprie intentio actus est.

(In co.) Intentio significat in aliud tendere. In aliquid autem tendit est actio moventis, et motus mobilis. Sed hoc quod motus mobilis in aliquid tendit, ab actione moventis procedit. Unde intentio primo et principaliter pertinet ad id quod movet ad fine.

Voluntas autem movet omnes animae vires animae ad fine (quod est 1. 2. 1). Unde intentio proprie est actus voluntatis.

St. Thom. 1^a II q. 12. a. 1.

Art. 4. Intentio est actus voluntatis respectu finis. Sed voluntas respicit finem tripliciter. Uno modo absolute: est sic dicitur voluntas prout absolute volung. Alio modo consideratur respectu finis sec. q. in eo quiescitur est h. modo respicit finem. Tertio modo consideratur respectu finis sec. q. est terminus alius q. in ipso ordinatur, est sic intentio respicit finem.

Art. 2. Utrum intentio sit tantum ultimi finis.

Ultimus finis humanus voluntatis est unus scilicet beatitudo, ut supra dictum est (q. 17). Si igitur intentio esset tantum ultimi finis, non essent diverse hominum intentiones, quod patet esse falsum.

Concl. Tametsi intentio sit semper ipsius finis, non tamen semper est ultimi finis.

Art. 3. Utrum aliquis possit simul duos intendere.

Ans. imitatus naturam. Sed natura ea instrumentis intendit duas utilitates, sicut lingua ordinatur ad gustum est ad locutionem (De anima III ut. est II. 88) Ergo pari ratione ens vel ratio potest simul aliquid unum ad duos fines ordinare, est ita potest aliquis simul plura intendere.

Concl. De voluntatis intentione simul in multa ferri, ut finem ultimam est proximum est unum alteri preeligendo.

(In eo) Aliqua duo possunt accipi 2 ter. vel ordinata ad invicem vel ad invicem non ordinata. Et si quidem ad invicem fuerint ordinata, manifestum est (a. 2) q. homo potest simul multa intendere. Et ens intendere non vult finem ultimam (a. 2), sed etiam finem medium simul ante intendit aliquis est finem proximum est ultimam.

Si ante accipientur duo ad invicem non ordinata, sic etiam simul homo potest plura intendere: q. patet ex h. q. homo unum alteri preeligit quia melius est altero; in let: est sic manifeste homo simul plura intendit.

Art. 5. Utrum intentio finis sit idem actus in voluntate eorum quod est ad finem.

I. q. est ad finem, se habet ad finem, ut medium ad terminum. Sed idem motus est qui per medium transit ad terminum in rebus naturalibus. Ergo est in rebus voluntariis idem motus est intentionis finis est voluntas eorum quod est ad finem.

Concl. Unus est idem subjecto motus est voluntatis in finem tendens est in i. q. est ad finem.

(In eo) Motus voluntatis in finem est in i. q. est ad finem, potest considerari 2 ter. Uno modo sec. q. voluntas in utrumq. fertur absolute et sec. se; est sic sunt simpliciter 2 motus voluntatis in utrumq. Alio modo potest considerari sec. q. voluntas fertur in i. q. est ad finem propter finem, est sic unus est idem subjecto motus voluntatis est tendere ad finem est in i. q. est ad finem.

Est simile de intellectu, quia si absolute principium est conclusionem consideret, diversa est consideratio utriusq; in h. ante q. conclusionem propter principia assentit.

ē unq acty intellecty tantū.

Ad 2. Finis in quantum ē res quēdā, ē aliud voluntatis objectū, quā ē i. q. ē ad finē; sed in quantum ē ratio volendi, i. q. ē ad finē, ē unū ē idē objectū.

Ad 3. Moty qui ē unq subjecto, pō ratione differre sec. principiu ē finē, ut ascensio ē descendio (III Phys. 21). Sic igitur in quantum moty voluntatis fertur in i. q. ē ad finē, prout ordinatur ad finē, ē electio; moty ante voluntatis qui fertur in finē sec. q. arguitur per ea quę sunt ad finē, vocatur intentio: cuius signū ē q. intentio finis esse pō, etiā nondū determinatis his quę sunt ad finē, quoy ē electio.

Art. 5. Utrū intentio conveniat brutis animalibz.

Intentio finis importat ordinationē aliusq in finē q. ē rationis; et igitur bruta animalia nō habeant rationē, videtur q. nō intendunt finē.

Concl. Quomōis proprie ē principaliter brutis animalibz nō conveniat intentio, convenit tamen quatenus insinuat naturaliter ad aliq moventis.

(In co.) Intendere ē in aliud tendere, q. quidē ē movētis ē moti. (a. 1) Sec. igitur q. dicitur intendere finē i. q. movētis finē ab alio, sicut natura dicitur intendere finē, quasi mota ad suū finē a Deo, sicut sagitta a sagittante ē h. modo etiā bruta animalia intendunt finē in quantum moventur insinuatū naturaliter ad aliq.

Hūc modo intendere finē ē movētis, prout se ordinat motū dicitur, vel sui vel alteri, in finē: q. ē rationis tantū. Unde per hūc modū bruta nō intendunt finē q. ē proprie ē principaliter intendere (a. 1)

Ad 3. Bruta animalia moventur ad finē, nō quasi considerantia q. per motū suū possunt consequi finē, q. ē proprie intendētis; sed quasi conveniētia finē naturali insinuatū, moventur ad finē quasi ab alio mota, sicut ē vetera quę moventur naturaliter.

Qu. 13. De electione eor quę sunt ad finē.

Considerandū ē de actibz voluntatis, qui sunt in comparatione ad ea, quę sunt ad finē; ē sunt 3: eligere, consentire, uti. Electione ante p̄cedit consensu 1° ergo considerandū ē de electione, 2° de consensu, 3° de ass.

Art. 1. Utrū electio sit acty voluntatis vel rationis.

Philos. III Ethic: "electio ē desideriu eor quę sunt in nobis." Desideriu ante ē acty voluntatis; ergo ē electio.

Concl. Cū electio perficiatur in motu quodā anime ad bonū, q. eligitur, nō ē substantialiter acty rationis, sed voluntatis.

(In co.) In nomine electionis importatur aliquid pertinens ad rationē: s. ad intellectū ē aliquid pertinens ad voluntatē. Dicit em̄ philos. vi ethic: "electio ē appetitū intellecty vel appetitū intellectū." Quādringū ante 2 concurrunt ad aliq quid unū constituendū, unū eor ē ut formale respectu alteri. Unde Gregor. Nyss: "electio neq. ē appetitū sec. se ipsa neq. consiliū solū, sed ex his aliq. compositū...."

S. Thom. II. qu. 13. a. 1.

Actz anima, qui ē essentialiter unig potentia vel habitz, recipit formā ē specie a superiori potentia vel habitu, sec. q. ordinatus inferiori a superiori: si enī alius quis actz fortitudinis exerceat propter Dei amore, actz quide ille materialiter ē fortitudinis, formaliter vero caritatis.

Manifesta ē q. ratio quodammodo voluntate precedit ē ordnat actz eij, in quantum scilicet voluntas in suū objectu tendit sec. ordine rationis, eo q. vis apprehensiva appetitiva nū objectu representat. Sic igitur ille actz, quo voluntas tendit in aliquid q. proponitur ut bonū, ex eo q. per rationē ē ordinatu ad finē, materialiter quide ē voluntatis, formaliter autē rationis.

In hujusmodi autē substantia, actz materialiter se habet ad ordinē qui imponitur a superiori potentia: ē ideo electio substantialiter nō ē actz rationis sed voluntatis, perspicitur enī electio in motu quodā animae ad bonū q. eligitur.

Unde manifeste actz ē appetitiva potentie. -

Ad 1. Electio importat collationē quandā precedente, nō q. essentialiter sit ipsa collatio.

Ad 2. Conclusio syllogismi, qui sit in operabilibz, ad rationē pertinet, ē dicitur sententia v. iudiciū, quā seq. electio; ē ob h. ipsa conclusio pertinere videtur ad electionē tanquā ad consequens.

Ad 3. Ignorantia dicitur esse electionis, nō q. ipsa electio sit ignorantia sed quia ignoratur quid sit eligendū. -

Art. 2. Utin electio conveniat brutis animalibz.

Gregor. Nyss: (al. Nemesig c. 33), puer ē irrationalis voluntarie quide facit, nō tamen eligentia. Ergo in brutis animalibz nō ē electio.

Concl. Cū electio in his quae sunt penitē ad unū aliq. particulare determinata nulla locū habeat, hujusmodi autē sint bruta animalia ex appetitu sensitivo ad unū particulare determinata, manifestū ē ipsis electionē nec quā plura eligi possunt, nō convenire.

(In co.) Electio in sit preceptio unig respectu alterig, necesse ē q. electio sit respectu plurimū, quae eligi possunt; ē ideo in his quae sunt penitē determinata ad unū, electio locū nō habet. -

Appetitū sensitivū ē determinatū ad unū particulare (qu. 1. a. 2. qu. 6. a. 2) sec. ordinē naturae; voluntas autē ē quide sec. naturae ordinē determinata ad unū commune, q. ē bonū, sed indeterminate se habet respectu particularis bonor. ē ideo proprie voluntatis ē eligere, nō autē appetitū sensitivū, qui solū ē in brutis animalibz.

Ad 1. Nō omnis appetitū alijus propter finē vocatur electio, sed in quada discretionē unig ab altero: quae locū habere nō pot, nisi ubi appetitū pro ferri ad plura.

Ad 2. Simile animal accipit unū pro alio; quia appetitū ejus ē naturaliter determinatū ad ipsū: unde statim quando per sensū vel per imaginationē representatur sibi aliquod, ad q. naturaliter inclinatur ejus appetitū, absq. electione movetur ad ipsū, sicut etiā absq. electione ignis movetur sursum ē nō deorsū.

Ad 4. Motus ē actus mobilis a movente " (III Phys. 16). Ideo virtus moventis apparet in motu mobilis, ē propter h. in omnibz quæ moventur a ratione, apparet ordo rationis moventis, licet ipsa quæ a ratione moventur, rationē nō habeant. Sic sagitta directe tendit ad signū ex motione sagittantis --- idē apparet in motibz horologiorū etc.

Sicut autē comparantur artificialia ad arte humanā, ita comparantur omnia naturalia ad arte divinā: ē ideo ordo apparet in his, quæ moventur sec. naturā, sicut ē in his quæ moventur sec. arte (II Phys. 49)

Ex h. contingit q. in operibz brutorū animalium apparent quedā sagacitates, in quantum habent inclinationē naturalem ad quosdā ordinatisimos processū, utpote a summa arte ordinatos. Et propter h. etiā quedā animalia dicuntur prudentia v. sagacia, nō q. in eis sit aliqua ratio v. electio: q. ex h. apparet q. omnia quæ sunt unig. nature, similiter operantur. —

Art. 3. Utrū electio sit solum eorū, quæ sunt ad finē, an etiā quandoq. ipsius finis.

Philos. III Ethic. 4: voluntas ē finis, electio autē eorū quæ sunt ad finē.

Solutio. Electio eorū tantū ē, quæ sunt ad finē, ē si quandoq. finis ē, nō ultimi, sed ejus, qui ad ulteriorem finē ordinari potest.

(In eo) Electio consens. sententiā vel iudiciū q. ē sicut conclusio syllogismi operativi. Unde illud cadit sub electione q. se habet ut conclusio in syllogismo operabilis. Finis autē in operabilibz se habet ut principium ē nō ut conclusio (II Phys. 89) Unde finis in quantum ē hujusmodi, nō cadit sub electione.

Sicut in speculative nihil prohibet i. q. ē unig. demonstrationis vel scientiæ principium, esse conclusionē alterius demonstrationis vel scientiæ: primum tamen principium indemonstrabile nō potest esse conclusio alicujus demonstrationis v. scientiæ: ita etiā contingit i. q. ē in una operatione ut finis ordinari ad aliquod ut ad finē, ē h. modo sub electione cadit, sicut in operatione medici sanitas se habet ut finis: unde h. nō cadit sub electione medici, sed h. supponit tanquā principium. Sed sanitas corporis ordinatur ad bonū anime, unde apud eū, qui habet curā de anime salute, potest sub electione cadere esse sanus v. esse infirmus --- sed ultimus finis nullo modo sub electione cadit.

S. Thom. I. II. qu. 13.

Art. 4. Utrum electio sit tantu eor, quae per nos aguntur.

Philos. III Ethic: nullq eliget, nisi ea, quae existimat fieri per ipsu.

Concl. Cui electio sit semper eor, quae sunt ad fine, necesse e ipsa semper humanor actum esse.

(In co.) Sicut intentio e finis, ita electio e eor quae sunt ad fine. Finis aute v. e actio v. res aliqua; e in res aliqua fuerit finis, necesse e q. aliqua humana actio interueniat v. in quantum homo facit re ista quae e finis. v. in quantum homo aliquo modo utitur v. fruitur re quae e finis. E eodem modo dicendum e de eo q. e ad fine.

Art. 5. Utrum electio sit solum possibilium.

Philos. III Ethic: electio no e impossibile.

Concl. Electio, cu ad humanas referatur semper actiones, na nisi possibilium esse po.

(In co) Sic se habet i. q. e ad fine, de quo electio e, ad fine, sicut conclusio ad principiu. Manifestu e aute q. conclusio impossibilitatis no seq. ex principio possibili: unde no po esse q. finis sit possibile, nisi i. q. e ad fine, fuerit possibile; ad id aute q. e impossibile, nullq mouetur.

Ad 1. Voluntas completa no e nisi de possibili, q. e bonu volenti. Sed voluntas incompleta e de impossibili, quae seu quoda velleitas dicitur, quia se aliquis vellet illud, si esset possibile; electio aute nominat actu voluntatis ja determinatu ad i. q. e huic agendu, e ideo nullo modo e nisi possibile.

Ad 2. Cui objectu voluntatis sit bonu apprehensu, h. modo iudicandu e de objecto voluntatis, seu. q. cadit sub apprehensione. E ideo sicut quodq voluntas e aliquid q. apprehenditur ut bonu e tamen no e vere bonu; ita quodq. e electio eij q. apprehenditur ut possibile eligenti q. tamen no e ei possibile.

Art. 6. Utrum homo ex necessitate eligat, an libere.

Electio e actio potentiae rationalis. quae se habet ad opposita. (Nota. IX. 5)

Concl. Cui electio sit rationalis naturae e voluntatis actio, quae ea quae sunt ad fine eliget, ea no ex necessitate, sed libere homines, utuntur.

(In co) Homo no ex necessitate eliget, quia q. possibile e no esse, no necesse e esse.

po homo velle e no velle, agere e no agere, po etia velle h. aut illud: cuius ratio ex ipsa virtute rationis accipitur. Quicquid aut ratio po apprehendere ut bonu, si h. voluntas tendere po. po aute ratio apprehendere ut bonu, no solum q. e velle aut agere sed h. etia q. e no velle e no agere; e rursum si omnibz particularibz bonis po considerare ratione boni; aliquid e defectu aliquid boni, q. habet ratione mali, e nec. h. po unumquodq. huiusmodi bono, apprehendere ut eligibile vel fugibile. Solum aute perfectu bonu q. e beatitudo, no po ratio apprehendere sub ratione mali aut aliquid defectu, e ideo ex necessitate beatitudinis homo vult nec po velle no esse beatus aut esse miser. Electio aute cu no sit de fine, sed de his quae sunt ad finem, no e perfecti boni q. e beatitudo, sed alioz particulariu bono, e ideo homo no ex necessitate sed libere agit.

Qu. 14. De consilio q. electione procedet.

Art. 1. Utrum consilium sit inquisitio.

Gregor. Nyp. Omne quidem consilium quæritio est, non ante omnis quæritio consilium.

Concl. Consilium inquisitio rationis est ante iudicium de eligendis.

Electio conseq. iudicium rationis de rebus agendis. (qu. 3. ar. 3.) In rebus ante agendis multo incertitudo invenitur, quia actiones sunt circa contingens contingentia, quæ propter sui inevitabilitatem incerte sunt. In rebus ante dubiis et incertis ratio non proferat iudicium absq. inquisitione precedente, est ideo necessaria est inquisitio rationis ante iudicium de eligendis est hæc inquisitio consilium vocatur, propter q. Philos. III. Eth. electio est appetitus præconsiliatus.

Art. 2. Utrum consilium sit de fine, an solum de his quæ sunt ad finem.

Greg. Nyp. non de fine, sed de his, quæ sunt ad finem, est consilium.

Concl. Consilium est inquisitio sit rationis, de rebus agendis, eorum tantum est, quæ sunt ad finem, non ante ipsam finem, nisi est in ulteriore fine ordinari contingat.

Ad 1. Id quod occupatur ut finis, est iam determinatum: unde quamdiu habetur dubium, non habetur finis; est ideo, si de eo consilium habetur, non erit consilium de fine, sed de eo quod est ad finem.

Art. 3. Utrum consilium sit solum de his quæ a nobis aguntur.

Greg. Nyp. Consiliamur de his, quæ sunt in nobis et per nos fieri possunt.

Concl. Consilium cum proprie collatione inter plures de particularibus contingentiibus, quæ a nobis fiunt, vel fieri possunt, denotet, proprie est circa ea quæ a nobis fieri gratia aguntur.

Art. 4. Utrum consilium sit de omnibus quæ a nobis aguntur.

Greg. Nyp. de his quæ sec. disciplinam vel arte sunt, operibus, non est consilium.

Concl. De illis quæ sec. arte vel disciplinam determinata sunt, aut quæ parvi sunt momenti, consilium non est; sed de iis tantummodo, quæ in aliis sunt momenti, incerte sunt, s. in dubio vocantur.

(In co.) De duobus non consiliamur, quamvis ordinentur ad finem, ut Philos. dicit sic de rebus parvis est de his quæ sunt determinata, qualiter fieri debent, sunt est in operationibus artium. Preter quædam conjecturales, ut sententia medicinalis negotiativa est huiusmodi.

Ad 2. Ratio in rebus manifestis non inquirat, sed statim iudicat; est ideo, non oportet in omnibus, quæ ratione aguntur, esse inquisitionem consilii.

Art. 5. Utrum consilium procedat ordine resolutorio.

Philos. I. Ethic. illa, qui consiliatus, videtur quærere est resolvere.

Concl. Co a fine, qui prior est in intentione et posterior in executione, consilium incipiat, recte dicitur ordine resolutorio procedere.

(In co.) In omni inquisitione oportet incipere ab aliquo principio; quod quidem si sicut est prius in cognitione, ita est aut prius in esse, non est processus resolutorius, sed magis compositivus. Procedere autem a causis in effectibus, s. processus compositivus, non causa sunt simpliciores effectibus. Si autem i. q. est prius in cognitione, sit posterior in esse, est processus resolutorius, ut potest esse de effectibus manifestis iudicium, resolvendum in causas simplices.

S. Thom. 1^a 2^a q. 14.

Art. 6. Utrum consiliū procedat in infinitū.

Nullq̄ movetur ad i. ad q. impossibile ē q. perveniat - I De celo 58. Sed impossi-
bile ē transire infinitū. Si igitur inquisitio consilii sit infinita, nullq̄ consilia-
ri imparet; q. patet esse falsū.

Concl. Nō ē inquisitio consilii in infinitū procedens, nisi in potentia; actū
enī terminata ē tā ex parte principii, quo termini inquisitionis.

In co.) Terminū inquisitionis ē i. q. statū ē in potentate nostra, ut faciamq;
sicut enī finis habet rationē principii, ita i. q. agitur propter finē, habet rati-
onē conclusionis, ad quā inquisitio terminatur. Nihil autē prohibet, consiliū po-
tentia infinitū esse, nec q. in infinitū possunt aliqua occurrere consilio
inquirenda.

Ad 1. Singulare nō sunt infinita actū, sed in potentia.

Qu. 15. De consensu, qui ē actū voluntatis, respectu eorū quae sunt ad finē.

Art. 1. Utrum consensus sit actū appetitivae v. apprehensivae virtutis.

Dam. 1. 22: si aliquis iudicat ē nō dicitur, nō ē sententia" (p. 111) i. e.
consensū. Sed dirigere ad appetitivā virtutē pertinet. Ergo ē consensus.

Concl. Cū consentire sit simul sentire atq; ita quādo conjunctionē importet
ad i. cui consentitur, magis proprie actū dici debet appetitivae virtutis, cuiq;
ē in aliud tendere, quā apprehensivae.

In co.) Consentire importat applicationē sensū ad aliquid. ē autē propriū
sensū q. cognitivū ē rerū presentium; vis enī imaginativa ē apprehensi-
va similitudinū corporalium etiā rerū absentibz, quae sunt similitudines;
intellectū autē apprehensivū ē universalium rationū, quae pō apprehendere
indifferenter, ē presentibz ē absentibz singularibz. ē quia actū appetitivae
virtutis ē quaedā inclinatio ad rē ipsā nec quādo similitudinē; hinc
ē q. ipsa applicatio appetitivae virtutis ad rē, nec quā ei inheret,
accipit nomē sensū; quae experientia quēdam rē sui inhaerentem
in quēta completet sibi in ea.

Ad 1. Voluntas in ratione consistit. III De anima. Unde in Aug. (XII de Trin.
c. 12) attribuit consensū rationi, accipit rationē nec q. in ea includitur
voluntas.

Art. 2. Utrum consensus conveniat brutis animalibus.

(In co.) Bruta animalia non habent in sua potentate appetitivum motum, sed talis motus in eis est ex instinctu nature. Unde brutum animal appetit quidem, sed non applicat appetitivum motum ad aliquid; et propter hoc non proprie dicitur consentire, sed motu naturalis nature, que habet in potentate sua appetitivum motum est pro ipsa applicare vel non applicare ad hoc vel ad aliud.

Ad 1. In brutis animalibus invenitur determinatio appetitus in aliquid passive tantum; consensus vero importat determinationem appetitus non solum passivam, sed magis activam.

Ad 2. In exitu operis non solum sequitur ex consensu, sed etiam ex impetuoso appetitu, qualis est in brutis animalibus.

Ad 3. Homines qui ex passione egerunt, possunt passionem non sequi, non tamen brutis animalibus.

Art. 3. Utrum consensus sit de fine, vel de his, que sunt ad finem.

(In co.) Applicatio motus appetitivi in finem apprehensum non habet rationem consensus, sed simpliciter voluntatis. Que ante sunt pro ultimo fine, in quantum sunt ad finem, sub consilio cadunt: et sic pro esse de eis consensus, in quantum motus appetitivus applicatur ad illas, ex consilio iudicatur est. Motus vero appetitivus in finem, non applicatur consilio, sed magis consilium ipsum, que consilium presupponeat appetitum finis; sed appetitus eorum que sunt ad finem, pro presupponeat determinationem consilii. Et ideo applicatio appetitivi motus ad determinationem consilii proprie est consensus. Unde in consilio non sit nisi de his, que sunt ad finem, consensus proprie loquendo, non est nisi de his que sunt ad finem.

Ad 1. Sicut conclusiones namque per principia, hoc tamen non est veritas, sed que magis est, scilicet intellectus; ita consentimus his, que sunt ad finem, propter finem, cuius tamen non est consensus, sed que magis est scilicet voluntas.

Art. 4. Utrum consensus in actu pertineat solum ad superiorem anime parte.

Aug. de Trin. XII. 12. Non potest peccatum effrausiter perpetrandum mente decerni, nisi illa mentis intentio, pene que summa potentia est membra in opere movendi vel ab opere volubendi, male actioni cedat et serviat.

Concl. Consensus in actu non sit finalis contentia de agendis, solum ad superiorem anime parte, ratione scilicet. scilicet. quia in ea voluntas includitur, pertinet.

Ad 1. Consensus in delectatione operis pertinet ad superiorem rationem, sicut est consensus in opere; sed consensus in delectatione cogitationis pertinet ad rationem inferiorem, sicut ad ipsam pertinet cogitare. Et tamen de hoc ipso que est cogitare scilicet non cogitare, in quantum consideratur ut actus quidam, habet iudicium superioris rationis; et similiter de delectatione consequente, sed in quantum accipitur ut ad actionem aliam ordinatum, sic pertinet ad inferiorem rationem.

S. Thom. 1° II. q. 16.

Q. 16. De usu, qui ē actz voluntatis, in comparatione eor, que sunt ad finē.

Art. 1. Utrū uti sit actz voluntatis.

Aug. 8 de Trin. c. 11: uti ē assumere aliquid in facultate voluntatis.

Concl. In voluntatis sit omnes anime vires ē habitz v. organa, ad nos proprios actz applicare, illig primo ē principalis ut primi moventis usq ē, rationis ante et dīgētia; ceteras vero potentias, ut exequentiā.

(In eo) Nam rei aliorzq imporat applicatiōē rei illig ad aliquā operationē: unde ē operatiō ad quā applicamz rē aliquā, dicitur usq eij ... Ad operatiōē autē applicamz ē pncipiā intēndi agendi, v. ipsas potentias anime v. membra corporis, ut intellectu ad intēligēdiā oculū ad vidēdi; ē rei extēriores ... Manifestū ē q. rei extēriores nō applicamz ad aliquā operatiōē nisi per pncipiā intēndi, que sunt potentias anime ... aut organa, que sunt corporis membra.

Voluntas autē ē que movet potentias, anime ad nos actz (q. 9. a. 1) ē h. ē applicare eas ad operatiōē.

Art. 2. Utrū uti conveniat brutis animalibz.

Aug. in lib. 83 quest. (q. 20.) uti aliquos rē nō pō nisi animal q. rationis ē participes? -

Concl. Nullz usq brutis animalibz, in ratione careant, ē unū ad alterū referre necesse est, compedere pō.

(In eo) Uti ē applicare aliquid pncipiū actionis ad actionē, sunt consentire ē applicare motū appetitiuū ad aliquid appetēdi (q. 15. a. 1. 2. 3.) applicare autē aliquid ad alterū nō ē nisi eij q. habet super illud arbitriū, q. nō ē nisi eij qui sit referre aliquid in alterū, q. ad rationē pertinet: ē ideo solū animal rationale ē consentit ē utitur.

Art. 3. Utrū usq possit esse oīa ultimi finis.

Aug. in lib. 83 quest. Deo nullz recte utitur, sed fruitur. Sed solz Deo ē ultimz finis - Ergo ultimo fine nō ē utēdi.

Concl. Quoniā usq applicatiōē aliorzq ad aliud denotat, ipse tantummodo eor ē, que sunt ad finē ē nō ultimz finis.

(In eo) Quā applicatur ad aliud, se habet in ratione eij q. ē ad finē. Et ideo uti semper ē eij q. ē ad finē, propter q. ē ea que sunt ad finē accommodata, utilia dicuntur, ē ipsa utilitas intēndi usq nominatur.

Ad 2. Finis assumitur in facultate voluntatis, ut voluntas in illo quiescat, unde ipsa requies in fine, que fructio ē, dicitur h. modo usq finis; sed i. q. ē ad finē assumitur in facultate voluntatis, nō solū in ordine ad usq eij q. ē ad finē, sed in ordine ad aliā rē in qua voluntas quiescit.

Art. 4. Utrum usq. procedat electione.

Dam. II. 22: voluntas p̄ electione impetu facit ad operatione, & postea utitur.
Ergo usq. seq. electione.

Cont. Usq. electione seq. si consideretur voluntas, ut utitur executioni potentis, tamen si ad ratione conferatur, usq. electione procedit.

Q. 17. De actibz imperatis a voluntate.

Art. 1. Utrum imperare sit actz rationis v. voluntatis.

Appetitq. obedit rationi. Ergo rationis ē imperare. (Gregor. Nyss. v. Nemes. de nat. hom. 16. Philos. ethic. I. 13)

(In co.) Imperare ē actz rationis, presupposito tamen actu voluntatis. Actz voluntatis ē rationis supra se invicē possunt ferri, prout sc. ratio rationatus de volendo ē voluntas vult rationari, contingit actu voluntatis proveniri ab actu rationis ē e converso.

Imperare autē ē quidē essentialiter actz rationis: imperans enī ordinat eū cui imperat, ad aliquid agendū, intimando v. denunciando, sic autē ordinare per modū cuiusdā intimationis ē rationis.

Prīmū autē movens in vrbz anime ad exercitiū actz ē voluntas (qm. 9. a. 1) Cū ergo sec. movens nō moveat nisi in virtute p̄mōi moventis, seq. q. h. ip̄m q. ratio movet imperando, sit ei ex virtute voluntatis. Unde imperare ē actz rationis, presupposito actu voluntatis, in orig. virtute ratio movet per imperiū ad actz exercitiū.

Ad 1. Imperare nō ē movere quocumq. modo, sed enī quādā intimatione denominativa ad alterū, q. ē rationis.

Ad 2. Radix libertatis ē voluntas sicut subjectū, sed sicut causa, ē ratio: ex h. enī voluntas libere p̄ ad diverse ferri, quia ratio p̄ habere diversas conceptiones boni. Et ideo philosophi definiunt libere arbitriū, q. ē libere de ratione iudiciū, quasi ratio sit causa libertatis.

Art. 2. Utrum imperare pertineat ad animalia bruta.

Imperiū ē actz rationis (a. 1.). Sed in brutis nō ē ratio. Ergo neq. imperiū.

(In co.) Imperare nihil aliud ē, quā ordinare aliquē ad aliquid agendū, in quadā intimativa motione. Imperare autē ē propriū actz rationis. Unde impossibile ē q. in brutis animalibz, in quibz nō ē ratio, sit aliquo modo imperiū.

Ad 1. Vis appetitiva dicitur imperare motu, in quantum movet rationē imperante. Sed h. ē solū in hominibz, in brutis autē animalibz vis appetitiva nō ē propriē imperativa, nisi imperatiū sumatur large pro motivo.

Ad 2. In brutis animalibz corpus quidē habet, unde obediat, sed anima nō habet, unde imperet, quia nō habet, unde ordinet; et ideo nō ē ibi ratio imperantis ē imperati, sed solū moventis ē moti. —

S. Thom. X. II. qu. 17.

Art. 3. Utrū usq̄ procedat imperiū.

Dam. II. 22: impetū ad operationē precedit usū. Sed impetū ad operationē fit per imperiū - Ergo imperiū precedit usū.

(In co.) Usq̄ ejs̄ q̄ ē ad finē, sec. q̄ ē in ratione referente ipsā in finē, precedit electionē (qu. 16. a. 4) unde multo magis precedit imperiū.

Sed usq̄ ejs̄ q̄ ē ad finē, sec. q̄. subditur potentia executiva, seq. imperiū, eo q̄ usq̄ intentio conjuncta ē cū actu ejs̄ quo quis utitur. - Imperiū autē nō ē simul cū actu ejs̄ cui imperatur, sed naturaliter prius ē imperiū, quā imperio obediatur ē aliquid obī ē prius tempore. Unde imperiū prius ē quā usq̄.

Ad 1. Nō omnis actū voluntatis precedit hunc actū rationis qui ē imperiū, sed aliquis precedit, sc. electio, e aliquis seq. sc. usq̄. -

Art. 4. Utrū imperiū ē actū imperatorū sicut actū unū v. diversi.

Philos: Ubi ē unū propter alterū ubi ē unū tantū. Sed actū imperatorū nō ē nisi propter imperiū. Ergo sunt unū.

Concl. Imperiū ē actū imperatorū sunt unū ē idē actū humanū, sicut quoddam tantū, multi autē sec. partes.

(In co.) Multa individua, quā unū genere v. specie, sunt simpliciter multa ē res quā unū; nō esse unū genere ē specie, ē esse unū sec. ratione. Sicut autē in genere res naturalis aliq. totū componitur ex materia ē forma, ut homo ex anima ē corpus qui ē unū naturale, licet habeat multitudinē partū; ita etī in actibz humanis actū inferioris potentia materialiter se habet ad actū superioris, in quantum inferior potentia agit in virtute superioris moventis ipsa, sic enī ē actū moventis prius formaliter se habet ad actū instrumenti.

Ad 1. Si essent potentia diversa ad movē nō ordinatē, actū ear essent simpliciter diversi, sed quando una potentia ē movens altera, tunc actū ear sunt quodammodo unū; nō idē ē actū moventis ē moti, III. Phys. -

Art. 5. Utrū actū voluntatis imperetur.

Omne q̄ ē in potentate nostra, subjacet imperio nostro. Sed actū voluntatis sunt maxime in potentate nostra; nō omnes actū nostri in tantū dicuntur in poterate nostra esse, in quantum voluntati sunt. Ergo actū voluntatis imperantur a nobis.

Concl. Cū ratio possit de voluntatis actū ordinare, eadē imperatur a ratione necessarium ē.

(In co.) Imperiū nihil aliud ē quā actū rationis ordinantis cū quada motione ad aliquid agendū. Manifestū ē autē q̄ ratio pō ordinare de actū voluntatis, sicut enī pō iudicare q̄ bonū sit aliquid velle, ita pō ordinare imperandi q̄ homo velit; ex quo patet q̄ actū voluntatis pō esse imperatū.

Ad 3. Cū imperiū sit actū rationis, ille actū imperatur qui rationi subditur prius autē voluntatis actū ex rationis ordinatione nō ē, sed ex instinctu naturae aut superioris causae (qu. 9. a. 4). ē idē nō oportet quā in proprio procedat

Art. 6. Utrum actus rationis imperetur.

¶ q. libero arbitrio agimus, nostro imperio agi potest. Sed actus rationis exercentur per liberum arbitrium; libero enim arbitrio homo acquirit, somnabat, iudicat, disponit. Ergo actus rationis possunt esse imperati.

Concl. Actus rationis quoad exercitium sunt imperati, in in nostra sunt potestate; sed quoad specificationem non semper sunt imperati, actus videlicet rationis circa ea quae est contingens veritas. -

In eo.) Quia ratio supra se ipsam reflectitur, sicut ordinat de actibus aliarum potentiarum, ita etiam potest ordinare de suo actu: unde etiam actus sui potest esse imperatus. Sed actus rationis potest considerari 2er:

Uno modo quantum ad exercitium actus est sic semper imperari potest; alio modo quantum ad objectum, respectu sui 2. objecti actus rationis attenduntur: 1º quidem, ut veritate circa aliquid apprehendant et hoc non est in potestate nostra. 2º aliquid actus rationis est, in his quae apprehendit, assentit. Si igitur fuerint alia apprehensa, quibus naturaliter intellectus assentit (sicut prima principia) assensus talium v. dissensus non est in potestate nostra, sed in ordine naturae: est ideo proprie loquendo naturae imperio subiacet. Sunt autem quaedam apprehensa quae non ideo convincunt intellectum qui possunt assentire v. dissentire v. saltem assensu v. dissensu suspendere propter aliquam causam; et in talibus assensus v. dissensus in potestate nostra est et sub imperio cadit.

Ad 1. Ratio eo modo imperat sibi ipsi, sicut est voluntas movet se ipsam, qd. 2. a. 7) in quantum v. utraq. potentia reflectitur supra suum actum et ex uno in aliud tendit.

Art. 7. Utrum actus appetitus sensitivi imperetur

¶ Greg. 14. 33. (Themes.): obediens rationi dividitur in duo, in desiderativum et irascitivum quae pertinent ad appetitum sensitivum. Ergo actus appetitus sensitivi subiacet imperio rationis.

Concl. Actus appetitus sensitivi quo modo ab animi potestate sunt, rationis imperio subiacentur; quo vero modo inaequantur corporis dispositione, nunquam propter rationis imperium fiunt.

In eo.) Appetitus sensitivus in hoc differt ab appetitu intellectivo, qui dicitur voluntas, quia appetitus sensitivus est virtus organum corporalis, non autem voluntas. Omnis autem actus virtutis intentis organum corporali; dependet non solum ex potentia animae, sed etiam ex corporalis organi dispositione: sicut visio ex potentia visiva et qualitate oculi, per quam purgatur v. impeditur: unde est actus appetitus sensitivi non solum dependet ex vi appetitiva, sed etiam ex dispositione corporis.

S. Thom. I II. qu. 17.

Art. 8. Utrū act9 anime vegetabilis imperetur.

Greg. Nyss: i. q. no obedit rationi, esse nutritivū ē generativū.

Concl. Act9 anime vegetativae, in sequantur appetitū naturale, nullo pacto imperio rationis subducuntur.

(In co.) Actū quidā procedunt ex appetitū naturali, quidā ante ex appetitū animalī v. intellectuali. Omne agens aliquo modo appetit finē; appetit9 autē naturalis nō consequi aliquē apprehensione, sicut seq. appetit9 animalis ē intellectuali; ratio autē imperat per modū apprehensivae virtutis: ē ideo act9 illi, qui procedunt ab appetitū intellectivo v. animalī, porantur a ratio ante act9 sunt vegetabilis anime.

Ad 2. Virt9 ē actū, lam ē vituperiū nō debentur ipais actib9 nutritivae v. generativae potentia, quae sunt digestiō ē formatiō corporis humani, sed actib9 sensitivae partis ordinatis ad act9 generativae v. nutritivae, in concipiendo delectationē sibi ē venerari ē utendo sec. q. oportet v. nō sec. q. oportet. -

Art. 9. Utrū act9 exterior membro9 imperentur.

Aug. VIII Conf. 8. Imperat ariusq, moventur man9 ē tanta ē facilitas, ut vix a sensib9 discernatur imperiū.

Concl. Membra illa, quib9 opera sensitivae partis exercentur, imperio rationis subducuntur; quae vero naturalia viriū motu suscipiunt, minime subducuntur imperio.

Ad 3. U. q. mot9 genitaliū membro9 rationi nō obedit, ē ex poena peccati (Aug. XIV de civit. Dei 16)

Q. 18. De bonitate ē malitia humanor actū in generali.

Considerandi ē de bonitate ē malitia humanor actū: 1° quomodo actio humana sit bona v. mala; 2° de his, quae sequuntur ad bonitate v. malitia humanor actū, puta: meritū v. demeritū, peccatū ē culpa. Circa 1° occurrit 3° consideratio: 1^a ē de bonitate ē malitia humanor actū in generali; 2^a de bonitate ē malitia interior actū; 3^a de bonitate ē malitia exterior actū. Circa 1° quaeruntur undecim:

Art. 1. Utrū omnis humana actio sit bona v. aliqua mala -
Dom. Dicit: Omnis qui male agit, odit lucē. Jo. 3. Ergo aliqua actio hominis mala.

Concl. Quia de ratione boni ē ipsa essendi plenitudo, nō omnis hominis actio simpliciter bona dicitur; sed quantum dicitur illi de plenitudine essendi, quae debetur actioni humanae, tantū a bonitate deficit, ē nō dicitur mala.

(In co.) In reb9 unumquodq. tantū habet de bono, quantum habet de esse. bonū enī ē ens convertuntur (qu. 9. a. 1. P. I.). Sol9 autē De9 habet totā plenitudinē sui esse sec. aliquid unū ē simplex; unumquodq. vers9 res aliā habet plenitudinē essendi sibi conveniente sec. diversa... Quantum igitur habet de

esse, tantu habet de bonitate; in quantum vero aliquid ei deficit de plenitudine
essendi, in tanto deficit a bonitate et dicitur malum...

Art. 1. Malum agit in virtute boni deficientis; si enim nihil esset illi de bono,
neg. enet ens, neg. agere posset. Si ante non enet defectus, non enet malum: unde
est actio causata est quodam bono deficienti, quia nec. quid est bonum, simpliciter ante
malum.

Ad 3. Actio mala non habere aliquem effectum per se, nec. i. q. habet de bonitate
et bonitate -- non ante in quantum caret ordine rationis. -

Art. 2. Utrum actio hominis habeat bonitatem v. malitiam ex objecto.

Osce 18: Facti sunt abominabiles sicut ea quae dixerunt. Sic ante homo deo
abominabilis propter malitiam suam operationis. Hinc malitia operationis est sec.
objecta mala, quae homo diligit; est eadem ratio est de bonitate actionis.

Concl. Sicut prima rei naturalis bonitas est ex forma quae dat speciem rei, ita
prima bonitas moralis est ex objecto convenienti; est in modo de malitia mo-
rali censenda est.

(In co.) Bonum est malum actionis (v. rei) attenditur ex plenitudine essendi v.

defectu ipsius. 1° ante q. ad plenitudinem essendi pertinere videtur, est i. q.
dat rei speciem. Sicut ante res naturalis habet speciem ex forma, ita actio
habet speciem ex objecto, sicut est motus ex termino. ... unde a quibusdam vo-
catur bonum ex genere, sicut: uti re sua.

Est sicut in rebus naturalibus, 1° malum est, si res generata non consequitur formam
speciei sui: si non generetur homo, sed aliquid aliud loco eius - ita 1° malum
in actibus moralibus est q. est ex objecto, sicut accipitur aliter, est dicitur
malum ex genere (genus = species, ut genus humanum = hunc. species)

Ad 1. dicit res exteriores sicut in se ipsas bonae, tamen non semper habent
debitam proportionem ad hanc v. illam actionem: est ideo in quantum consideran-
tur, ut objecta velint actioni, non habent rationem boni. -

Ad 2. Objectum non est materia ex qua, sed materia, virtus quae, est habet
quodammodo rationem formae, in quantum dat speciem.

Art. 3 Utrum actio hominis sit bona v. mala ex circumstantiis.

Philos. Eth: virtuosus operatur nec. q. oportet est quando oportet est nec. alias
circumstantias -- hinc ex contrariis virtuosus nec. unamquodque. virtus operatur
quando non oportet, ubi non oportet est non de aliis circumstantiis.

Concl. Sicut res naturales non modo ex suis substantiis formis per-
fectione sortuntur, verum etiam ex accidentibus superveniens, ita est hu-
mani actus non solum ex objectis, verum et circumstantiis boni v. mali esse
dixerunt. -

Ad 1. Circumstantiae sunt extra actionem, in quantum non sunt de essentia
actionis, sunt tamen in ipsa actione velut quaedam accidentia eius

Ad 2. Non omnia accidentia per accidens se habent ad rem subiectam, sed quaedam
sunt per se accidentia, quae in utraque parte considerantur

Ad 3. In bono moraliter in actu, manifestans dicitur nec. substantia est ea
ambas. It. q. bonum dicitur sicut est virtus non essentialiter est nec.
esse accidentia

S. Thom. 1^{II}. q. 18.

Art. 4. Utrū actio humana sit bona v. mala ex fine.

Boet. Topic. cujz finis bonus ē, ipsū quoqz bonū ē & cujz finis malus ē, ipsū quoqz malū ē.

Concl. Actiones humane sicut ex fine dependent, ita preter absoluta bonitate, quā ea se habent, ē eā quā ex objecto v. ex circumstantiis, ex fine quoqz bonitate v. malitiā suscipiunt.

(In 10.) Eadē ē dispositio rerū in bonitate ē in esse. Sunt autē quaedā quoqz esse ex alio nō dependent ē in his sufficit, considerare ipsū eoz esse absolute. Quaedā vero sunt, quoz esse dependet ab alio: unde oportet q. considerentur per considerationē ad causā, a qua dependent. Sicut autē esse rei dependet ab agente & forma, sic bonitas rei dependet a fine.

In personis divinis, quae nō habent bonitate dependente ab alio, nō consideratur aliqua ratio bonitatis ex fine. Actiones autē humane, ē alia quoqz bonitas dependet ab alio, habent rationē bonitatis ex fine a quo dependent.

Sic scriptus in actione humane bonitas 4° considerari potest. Una rei. genz, prout ē actus; quantum habet de actione ē entitate, tantū habet de bonitate. Alia rei. spe. cū, quae accipitur rei. objectū conveniens, 3° rei. circumstantias, quasi rei. accidentia quaedā; 4° rei. finē quasi rei. habitudine ad bonitatis causā. -

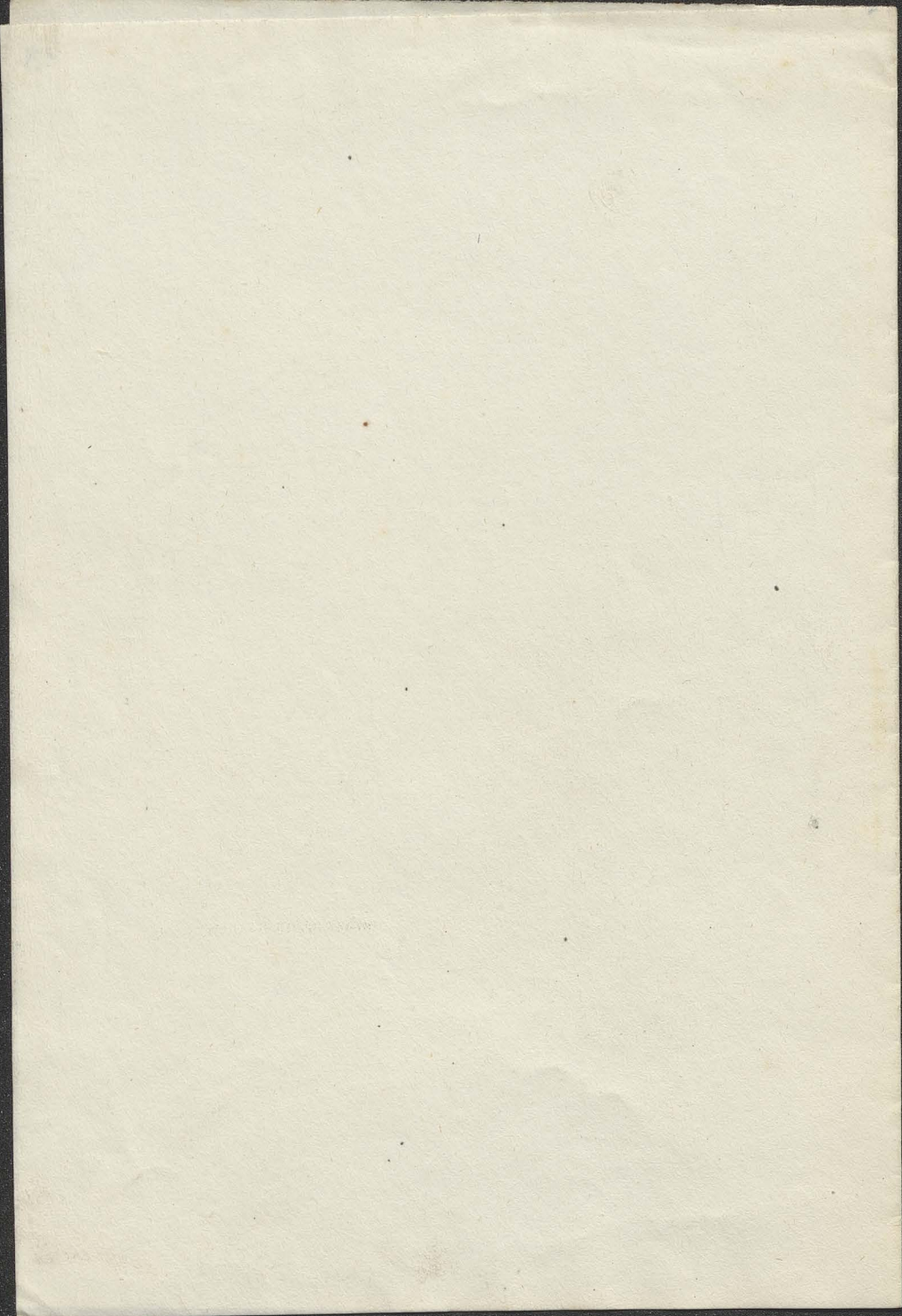

UNIVERSITY OF TORONTO

1871

Nie mniej potkamy się to z nakładów. Wielkie
pięć parzyste Vivésa i Salmy podzielnym, eis
wydawnictwa jedniemi są z ich obywatelami i kłopotliwa
nie mniej - dla nas najciekawsze jest, to iż dzieje
w teologii, to uwarunkowane, nie na uśrednionym kółku
i strachu, ale, gdyż nie małego odzwierciedlenia
krytycznych. Należy to wydać, oni są też więcej dla
wielu scholastyków.

Taki Vivés ogłosił imię dzieła Bonaventury
(wyd. Seltier) w 14 tomach, Bellarmina (wyd.
Fevre) w 10 tomach: 1° oraz Jana De Lugo S.T.
opp. oia w 8 tomach. 4°

Wyższe dzieło traktuje o myśleniu, w tym Hardya
trzy są bardzo polskie i białe, ale i niektóre po-
mimo to, a 2 Bellarm: ozytowanie nowot
kłam. franc. Oeuvres trad. en français par
Javas Ducrest et Bertron 10 v. 8

Wielkie dzieło paradygmatyczne jest wydanie
Suavera, opera oia 28 voll. 4 - tak wielkie,
to mniej więcej u. p. Larroix S.T. theol. moralis
et Divi 4 voll. 4 wydanie w tym.

Przed tym dziełem, to nie tylko jest wybitny
wyjście nie tylko, lecz ostateczny wybitny
Palme, jaki domyślnie wyobraża, wydał wybitny
Le Si: Holanduska owa inne dzieła historyj.
Lema wydał w tym wyd. Paris Quart O. P.
Summa S. Thomae 8 voll. 4. - 4te wyd.
to było między a 9te i 10te - w tym re-
ponowa nowe wyd. w tym paradygmatycznym dziele
theol: Salamancaensis w 20 tomach, więcej
tomach, Cursus theologicus - niechże, ogy-
nowyż para historyj Kameliton w Pala-
manie.

Nikt prawie nie uważa, że obaj nakładcy
wzmiankowane wydać imię dzieła Ripaldi
Palme w 4 tomach in fol. a Vivés w 8 tomach
Bute to wydać nie podobna, gdyżby ich
dla historyj, scholastyków, którzy przepad-
łowie jest wielkie dzieło u de Bute superna-
turaali "nie tylko bardzo piękne, bo cokol-

nie ualeq do napisaniach, ratem nie jego imis, leca
interes teolo: aktoinity wypracowd. Taki budyg moate
porankujq tego autoru i stad pokazanie us, ze
poud w tym laty wypracowd egzemplar ze 800rs.

Zaladno skomponow wydenie myslow
Pouit Sw. Tomasa w Parmie w 26 tomach fot.
1852-50, a jwiz wypracujq w Paryzu nowe
w dwoch wiazkach skromie, z ktorych jedna bawid
kreatome - Ten budyg to redykcja, ze 100rs
jwi. Darniej wydat sw. Tom. obic sumy, Polenc
aneta i lity paulin. - a jwiz tego sume
teol: istneta jwi w liazkach wydacich, w Parmie,
a Nigie, Vivise 1, w Bar-le-Duc ^(Luxemb.) w 6 wzd:

Dudany id tego lirowe wydenia Sw. Albons.
wytunenie niemczego ktqd komentowca Kard:

Toleta do Sumy Sw. Tom. (nowe wyd: Dawinire
i Potavinura over Thomassina) (skromie
nie ualeq do wtasciwych skolentyfikow) nowe
wyd: teologji Tomasa ex Charms w 8 tom:
trydecim kome wydan teologji Ferrony
skromie: tyle ma utownow

Tudno nie usnad. tego pradu i tudno
z nim nie ptykai

Tudno skomponow, ze w dwojty studja skol: ^{to jest} ~~istota~~
pou nie myslow partye i ukoty ranimie studyjis
Sw. Tom: Ten samem odarty same ukoty.
L jwiz szroy welle i lirowa ukoty partye,
z dwojty szroy, wotanna ze Francji, bawid
Tomasa, ktory i w Niemczech do mawenia
dowody. - Wydeny ~~istota~~ pomyly wypracow
wydenie myslow Diet Sw. Tom: podjwizal:
us: szkole thomistore alama: -

Ten budyg katoliny wmozga do skol:
nie budyg wypracowd nazi sila nie wyprac.
Na jwizie budyg katoliny w katoliny p.
Dr. Michelin moze padu wypracit na skol:
widet us jwiz, ze w dwoj wyprac, historyc, moate
poranket us o dwoj/ kawat wyprac, ze ten

panowania nad ten twórcą, aby upanowanie szkoły
tytuł Tomasz i Alkmar i Kowalskiej samej szkoły
nie był on prawdziwie samodzielnym myślicielem,
umiał jednak cały wczesny materiał szkolny
przebrać i stworzyć. To było jego surowe
w danych warunkach. Dwieście jednaki naukowe
panowanie Tomasz i panowanie Kowalskiej powinna
być usunięte, jeżeli ona była lepiej w świecie
Mg. Itg. n. 268.

Oczywiście we świecie Katedry lepiej rozumieć
Su. Tom: jak myślał Dr. Heideis,
Najbardziej rozwinięty do Su. Tom: walczyć
kwestje, promować przesunięcie ostatniego Soboru.
Czy Su. Tom. był w fatalisty? czy on wyzna-
łant nauki o wyprzedzającej Katedrze papieża?

Tutaj jednakże jest, że nauka jego własnej
ostatni podjęcie do godności dygnata, nie
jest ani najmniejszą ani w istocie jego, Tomasz,
lecz myślał się w dziełach myśliciel walczyć
szkolnictwa.

Nauka o charakterze i o nieomylności

papierkiej.

Kistor. polit. blätter. Bd. 71. H. 1. - München
1873 - die thomistische Studien in die Bewegung
der Gegenwart - In unsere Handmische od
str. 421

Wład tomistów organicznie na pierwszym miejscu
stoją Dominikanie. Ci prawie bronili nauki iż
papier jest nieomylny nauzyjczolem - zob. Traktaty
do libertatibz ead. gal. autor M. C. L. deoia
1689 - LVI. c. 13. - tak mowi Gallikanin
Laquejar od Dominikanow wotowisk spytany
tutaj nazwoni Sw. Antonina (bo nie chowmy
cytować autorow danciej myśli od spowiad baskylejicki)
+ anglikanina Florentina w. 1459 - u katta
wiejusz upstad, na prawn Gallikanon war
naukom cytorowym w Konstanz, Bazylji
i papier stoi nad solrem, bo prawnie
kate solbrone prama wot nabieraja, a nie
solno od niego yelowic do solbrone - Inna
theol. p. III tit. 23. §. 2. §. 3. tit. 22. c. 6. §. 20.

Dawanie jest to myślenie nieomylności. Dotki
kalej to, co my o plebando potestatis w papier
owr o tem, jak Sw. Piotr grako myśli od
winyk cyot: Trudno jedna jest w jego
definicji ex cathedra: utens concilio e re-
quirens adiutoria universalis ecclesie. ale
winnier uadotwidne yparienie mydrys is
tacie u Andrady inawet u Turro crematy
potem ze „inodki” do unania nie wy ber-
wyhedami nauklicami.

Takie Sw. Anto: odwinie prywatna woz
papiere od jego nauzyjczolawa: piemna
wore is myli, dngie no wore korwala u brad
yprawadzi - ib. tit. 23. c. 3. §. 4. baskylejicki doktrynowa
ze wellei obrwin papierowa, kard: Turro-
cremata, byt infallibitoty, uasi prawnie my
myty nie nauzyjczolaw.

Hiem: Lawanculo „pogrednicke reformierij“
u Wormazi amirubli u iug dntro, to ne jmercho
dra, to jst u falschitaj. -- tri na phj omis s.
De fide: obiane veritate l. W. c. b.

Na poveritku XVI. v. u lrbu storkub domn hanc
nem trech pironomajugb tedvojim, a uclitka
byt bendy olpity u uclitka tedvojim -
poftranzijek de Sylvestris, 407 jom pationa,
uazywa us mykle Ferranensis, r mejiu unoz.
micty komentars do Tom. Suma contra gentes,
terra u Nieu arch aazyje mon murec unoz
aa iclie (Scheeben, natu u grade, Maive by
choru immense to jst odlyzre, to u poldie
aawo go u tyzenc -

Tomada: uauke, jaku robri unoz jst ad papiea
a uiaa papieka tpyzeta r uiaay calydo ho-
miloti opmrisa us mere dypmrisanskij -
u Sum. c. font. W. 76.

2° Sylvester Karoling, hay: S. P. takie
mazyra us Prietas r mejiu unoz: uajrat
o robe dicitu stej materij: opy De irrefra-
gabili veritate eclesie Romane Romq poati-
firi uontra M. Lutheru

Piva tejo mōri o neomparii u uozij klazy-
mej Suma Sumay que Sylvestre dicitur
aiazly podgerm u uabedny unytkub unozub
u. v. Lawanculo. Comitū. Eclesie..

3° Tomaz, a Vie, karidnat biskup Jacty
skad Cajetan, u „pomisdy uclitka unozub
stulecia uajuremij“, mōri Sixty Seno.

Wozlyte podriat, na uuzgub kōriota, jsko
teyat papieki, uajrat bepanie ule jzj
degera obejmaje ule jzmo rō. pōu tejo
uclitka dicitu o filozofa, dympatye i tedvojim
moral: piva tejo o uole 82. jzmo uuzgub
uuzgub klazyne uajpawa u de autoritate

pagina e simili - Le Cajetan byt herowystedym
infalibilitata, iudicium iustitiane, bo i uerba
inymb nunt, impetue jeli Enam. Noted.

remit Duben uoratorstora, i. uoret wytaunt
auktory sanki, jstz jiane pnie jego brni
zakonow, e pwiniej pnie Piusa V, tabie
domin. mymarane a deict jego.

Do uoratorstora sklamet us tabie Ambrog
Katharinus - ad Carol. Imp: apologia pro
uentate cathol. ar apobol. fidei ead. M.
Lutheri dogmate, ktorij byt bndz uauog.
ale dwinamij i, unyphaxim iyt w uiergodia
uoret racjuszurym: brnini uiczo radione
Kard: Cajetaneu, Dom. Loto; Bart. Barrowe
uino to byt u fallib:

Sixto Sena: byty ryz: malki krytyk i
historyk literatury - biblioth. sancte lib. V. au. 68-72
uor uikowystol Bart. Fumo (Sima que
aurea armilla unningatur. n. v. Conil.) krotka
ale uerzgo jnydatno enyphlop: teolo:

u jdyby papieri: i robri byt uinego unie -
manica, treba poru i papiera, nie re
ten uie lezne argumenta, lea re jego poroga
jst unyphora

Domini. Gravina, ktorij jima „jakoweltoady
kudianitow mielinone byt jeli jrasel ad
brezjan morza” jego drietu o tej materji
jst uiermionowu, orawen - fol.
presumptioes catholice 4 te - tom. IV. p. 1.

De legitimo iudice controversiar p. II. De par-
tity - in Conilio p. III de legitimo e pncipuo
magistro e iudice u fallibili Rom. pontifire -

Bygonsta Daniel Conina, mielli Kazudziej
i uauog, pnowidjet instobline iudic, ale
uie orspual Termitow - ad theol. dogu. mor:
apprenty li. I. D. 3. c. 9.

Cardynat Gott: i pnygerel Benedyktu XV

✓ Serafin Capponi a Porreuta, ustantis
uqkwtory; uajj asiejny Rom: De Sic. Tom.
rol. in 2. e. 9. t. a. 10.

dogmaty, polemik, i učená historie Kristóvskéj -

De locis theol. q. 3. d. 6.

Krád: Oni, makovity dnějzjivaci Křesťánská
a de informabili D. Pont. iudicio 2. ti. 4.
De D. S. in Synodus oecumenicas potestate
1 vol. 4.

česky uvoň Pateraxi, rozpravy puvnědných
přeritov i sv. Alfonsa, puvně cile říjje val-
cyl na vyřtóni nandě sv. Tom. mimo to stým
puvnědně vyřtěl, jak bi, vřtiti qm valcyl
puvnědnom. De locis theol. mor. c. 6. §. 2.

učeně grek Tomass. Mamarchi, nejnovějšj
archeolog chřesťánski - onyenes e andyřit
W. p. 1 e 11 - učenějšj Terentio, brnit
už puvnědněka bñk. Palafoxa - puvnějšj
vyřtěl puvně Felvancion - epřt. ad
Just. Febr. 2. ti. - 8. v. puvnějšj. zřit tsvědžená
šybel'a : epřt. 2. adv. lib : quid e papa ?

Z hispanickich Dom : puvnějšj i casen, dnějšj
jst Francúzsk a Victoria; uě tak stým z puvně
novich, jak metoda naučania. Jedyly tykto puvně
na toj 10 a nū ovnějšj, puvnějšj tykto
třeba qv mēi na puvnějšj i nūjšj, křesťánski
mistrón katedry, taky v. repřovnějšj od-
mianz v vyřtělějšj teologji i bñkch v. vyřtěl-
vřt. učenějšj

Prolectiones XII theologiae in 2 libris dis-
tincta : vol. 3. De potestate pontificis e con-
cilio

Summa sacramentor. tr. de clavib. c. 3.

Wnělka vřtělějšj historige puvnějšj D.
Přtore i jęz nūjšj, rozpravy historige

Nęprějšj křę z jęz učenějšj

Kelchid. Lang, jęda v. uę dnějšjjšj
teologov. i gřbřovnějšj dnějšj i sřvřtělějšj
vyřtělějšj. Larina jęz vyřtěl i nūjšj
křęjšj jęz v. tem, e jarno i dnějšj
vyřtělějšj puvnějšj

Ad uerū
Stamieiny, mistrovi, i uronavi, roveuo imicavij
Pater de Solto, namickny a papierkub teologon
na Sobore, Křemem Nemiy i Anglii, wicej jenne
zantizovaja, anizeli papier i Kirypania, tak se
wpramie bronit tej samej nanki. (apologia
c. 83. 86. 88. 94) Křemem Solom a proudu
imieni jip, puzda se ar do wstatnej choti
bronit nanki, miennaj papieru nad Sobora
Paskawini lib. 20. c. 13.

Znamie takie na Sob: ostanant iu domin
Barthomiej Carraxre a Mivanda, Włoy tak
wienyplini stowant i tyje wyprywat d hiep.
in křemey: - ou me tykko wredowey uicomp
papieru bronit ale w wicej, wstanie iu newet
d papirjwanie m papirnej. Controv. 3. 4

Dwoh jenne wpieniemy hiep. teologon jate
wicej klasy.

Jan a So Thome, prof. w Alcala (Com-
pluta) my tajnego wduy jny bohu lenyky
Alberta, Poinsot i Portugackiej, Targy tak
pohowenieu jak wyhowanien w Křembra
i Lovanii wyrodie salety germ. i roman.
ludow. Zartmo dielny filozof jak teolog
wswit na iu swage Filipp W, Włoy go
zamiarowat spomedwiliem swom; wrod tee
tak sprawowat, se wargowat iu wroem Křem.
gowniednika - nargowat iu w mela, newet wpr.
omkrow, najtarniejzyer Tomista swage sta
leia - welle niego katolikow uicomprou
papierka obowazaje de fide - u. e. 2. dig. 7
a. 4. u. 2. f. a Na heretyklow drowdy jip
na podstatie dekrétu o unii florentniej
i balu: Una sancta - ib. u. 3. b.

Wrcie byty jen. raskom, joteu ankybistny
Walenizy; Jan Tom. de Novaberti - lib.
apot. de Honorii constantia. Valentie 1691-
de Rom Pont. aucto. 3 ti u fol. V. 1691-94
Wrcie to dielo o wstady papierkny w Kiryp.

ni; Włosek porzeczanie się zgodzono, w Francyi
 jednak wyrotato takie Gallikanow obrzanie, ze
 ma ten sam los zgostowali, ktory niegdys zywotal
 Suarezza defencionem fidei a pozniej Opate bened.
 Petiti d'Acier, de unaliteritate ss. pontificum. Dotyczy
 parlamentu z 10. grud. 1695 rotato w walej
 Francyi zakazanie, nie tylko wyprzedzanie
 ale nawet prostow poriadanie ksiazki i poniesia
 wielkiej i potojnej objstori ksiazka, uapelniana
 pit lirneimi twierdzeniami, nie opartymi na
 rzadnych dowodach, przeciw wrennieniu Kirnista
 Katal. mistyka tradycjom i wspolnej nauce
 Ojcow i teologow a wymyblnie na obelzy franc.
 Gallieis nomen
 honorem postawionemi -

ten wale nie mowimy wielki pracownik
 zabrat is do ludom obznymieja starozowni
 na ^{strony} kosciele wstacy polskiej. Wyprawy najznakom-
 itare wyprawy o tej materji utworz wielko-
 pomne dzieło: Bibliotheca max. pontificia
 porozowne Janot. XII dnfrowanie w Bazylis
 uctwadeu Anzylbinkup. ^{a. Wrenne} w r. 1700 - z otatim
 tuncem randerajowem niebdane rejistra
 i tablice troji obejmujc 21 tom: in fol.
 przynen prziat wyprata, ze wale waznych
 pism nie umiecurono - k. p. pism. Sw. Jana
 Kapistrano, Drogny: Kartuz. Kardynate
 Aguirre, Jana a S. Thom. - dzieje to
 wyobrazenie o bogactwie tej galezi literatury
 narown miaz bavelawo, z jakas doozno
 umowic w rionkow, ze w do narzych czasow
 nie nie wdziars o nieomylowio w Kosciele.

